

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	90-26/306709
Otsuse kuupäev	28.05.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Angelika Timusk
Vaidlustus	AS-i Signaal TM vaidlustus Tallinna Transpordiameti (Tallinna Liikuvusamet) riigihankes „Teekattemärgistustööde teostamine 2026-2028“ (viitenumber 306709) AS-i Signaal TM kõrvaldamise otsusele
Menetlusosalised	Vaidlustaja, AS Signaal TM, esindaja vandeadvokaadid Mart Parind ja Veikko Puolakainen Hankija, Tallinna Liikuvusamet, esindajad Arno Tuisk ja Urmas Tammiksaar
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 4 ja RHS § 198 lg 3 alusel

- 1. Jätta vaidlustus rahuldamata.**
- 2. Jätta AS-i Signaal TM vaidlustusmenetluse kulud tema enda kanda**

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 06.03.2026 avaldas Tallinna Transpordiamet (uuele nimele ja struktuurile ülemineku järel Tallinna Liikuvusamet, edaspidi ka Hankija) riigihangete registris (edaspidi RHR) avatud hankemenetlusena läbiviidava riigihanke „Teekattemärgistustööde teostamine 2026-2028“ (viitenumber 306709) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud riigihanke alusdokumendid (edaspidi RHAD), sh *Riigihanke alusdokumendi* (edaspidi RAD) Pakkumuste esitamise tähtpäevaks esitasid pakkumuse neil pakkujat, sh AS Signaal TM.

2. 15.04.2026 käskkirjaga nr 1-9/26/14 (edaspidi Käskkiri) kõrvaldas Hankija AS-i Signaal TM hankemenetlustest.

16.04.2026 teavitas Hankija pakkujaid:

- pakkumuste vastavaks tunnistamise ja tagasilükkamise ning pakkumuse edukaks tunnistamise käskkirjast;
- eduka pakkuja riigihanke menetlusest kõrvaldamise ja kvalifitseerimise käskkirjast (Käskkiri).

3. 24.04.2026 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) AS-i Signaal TM (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsusele kõrvaldada Vaidlustaja hankemenetlustest.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 30.04.2026 kirjaga nr 12.2-10/90 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja (muudetud 12.05.2026) ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 06.05.2026 ja neile vastamiseks 11.05.2026. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha ja menetluskulude taotluse Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **AS Signaal TM**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. Vaidlustaja arusaamise järgi ei ole Hankija Vaidlustaja kõrvaldamisel tuginenud RHS § 95 lg 4 p-ile 9 (valeandmete esitamine).

5.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kõrvaldamine on õigusvastane.

5.2.1. Hankija on eksinud seaduses ette nähtud menetlustoimingute järjekorra vastu RHS § 104 lg 8 ls 2 näeb ette, et pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist kontrollib hankija edukal pakkujal kõrvaldamise aluste puudumist ja esitatud kvalifitseerimise tingimustele vastamist.

Vaidlustaja möönab, et formaalselt on tema kõrvaldamise käskkiri edukaks tunnistamise käskkirjast hilisem, kuid tegelikult viis Hankija selle kontrolli lõpuni läbi enne. Hankijal puudub RHS § 104 lg 8 ls 2 alusel ajalises mõõtnes asjakohane hinnang Vaidlustaja kvalifikatsioonile ja kõrvaldamise alustele. Iseäranis puudutab see minetus n-ö ajas muutuvaid asjaolusid nagu nt maksuvõlg, karistused jne, mille kontrolli puhul ei saa mingil juhul lähtuda andmetest, mis pärinevad ajast enne pakkumuse edukaks tunnistamist.

Sätte kohaldamise eeltingimused ei ole täidetud, kui Hankija ei ole Vaidlustaja kui eduka pakkuja kõrvaldamise aluseid kontrollinud pärast pakkumuse edukaks tunnistamist, nagu nõuab RHS § 104 lg 8 ls 2, vaid juba enne.

5.2.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeltingimused ei ole täidetud

Säte näeb ette, et rikutud peab olema lepingu olulist tingimust ja ka rikkumine ise peab olema oluline või pidev, rikkumisele peab olema järgnenud ühe või mitme järgmise õiguskaitsevahendi kohaldamine (lepingu ennetähtaegne lõpetamine, hinna alandamine, kahju hüvitamine, leppetrahvi tasumine, lisaks peab pakkuja varasem tegevus muutma ta hankija jaoks sedavõrd ebausaldusväärseks, et temaga hankelepingu sõlmimine oleks mõistlikust seisukohast vastuvõetamatu.

Isegi kui Hankija riigihanke „Elektroonsete liikluskorraldusvahendite vahelise fiiberoptilise kaabelduse rajamine 2025“ (viitenumber 293827) tulemusel sõlmitud hankelepingu (edaspidi riigihanke 293827 leping) täitmisel esines rikkumisi, ei saa see viia järelduseni, et Vaidlustaja on Riigihanke kontekstis muutunud ebausaldusväärseks (need kaks riigihanget on olemuslikult

erinevad).

5.2.2.1. Riigihankes 293827 oli tegu kaabeldamistöödega. Riigihange puudutab teekattele erinevate liikluskorralduslike märgistuste tegemist. Need on eriilmelised tööd, mis nõuavad erinevaid kompetentse, kus kasutatakse erinevaid tehnoloogiaid ning mida Vaidlustaja ettevõttes teostavad erinevad inimesed ja meeskonnad. Fiiberoptilise kaabelduse rajamise tööd olid Vaidlustaja jaoks erandlikud, teekatte märgistustööd on Vaidlustaja peamine tegevusala. RHR-is ei ole ühtegi RHS § 95 lg 5 mõttes kehtivat rikkumist Vaidlustaja põhilises tegevusvaldkonnas.

5.2.2.2. Hankija on teinud põhimõttelise kaalutlusvea, argumenteerides Käskkirjas teiselaadse hanke tehniolude pinnalt, et Vaidlustaja ei pruugi olla võimeline järgnevaid hankelepinguid nõuetekohaselt täitma. Hankija peab hindama, kas varasema hankelepingu rikkumine on seostatav käimasoleva riigihankega, nii et varasem minetus võiks põhjustada riski, et ettevõtja ei täida sõlmitavat hankelepingu nõuetekohaselt. Hankija ei ole pakkunud analüüsi, miks peaks olema Riigihankes hankelepingu nõuetekohane täitmine ohus.

5.3. Hankija ei andnud Vaidlustajale heastamise võimalust.

5.3.1. RHS § 97 lg 3 näeb ette, et hankija võib heastamise regulatsiooni kohaldada ka allapoole rahvusvahelist piirmäära jäävates riigihangetes, sätestades selle võimaluse hanke alusdokumentides. Antud juhul on Hankija niisuguse võimaluse pakkujatele andnud RAD p-is 3.7 järgmist: *Hankija kohaldab hankemenetluses RHS § 97.*

Kuigi Vaidlustaja hinnangul ei esine tema suhtes ühtegi kõrvaldamise alust, soovib Vaidlustaja oma õiguste igakülgeks kaitseks tugineda ka heastamisele.

5.3.2. RHS § 97 ega selle aluseks olev EL avaliku sektori riigihangete direktiivi 2014/24 art 57 lg 6 ei sätesta, millal peab pakkuja, kes soovib tugineda heastamisele, esitama tõendid heastamismeetmete kohta. Seda ei sätesta ka RHAD. Sh ei ütle RHAD seda, et heastamistõendid tuleks esitada juba koos pakkumusega.

5.3.3. Vaidlustajale heastamistõendite esitamise võimalust ei antud, mis on sedavõrd oluline protseduuriline viga, et juba iseenesest tingib Vaidlustaja kõrvaldamise otsuse õigusvastasuse.

5.4. Vaidlustaja esitas 06.05.2026 täiendava seisukoha

5.4.1. Pakkuja usaldusväärsus kui RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeltingimus

5.4.1.1. Ehkki antud vaidlus hõlmab mitmeid erinevaid õigusküsimusi (nt heastamine ja menetlustoimingute järjekord), on Vaidlustaja hinnangul kaasuse keskne küsimus, kas Hankija on RHS § 95 lg 4 p-i 8 kontekstis õigesti ja asjakohaselt hinnanud Vaidlustaja usaldusväärust. Vaidlustaja on jätkuvalt seisukohal, et ei ole.

5.4.1.2. Vaidlustaja ei ole avaldanud, et ta on oluliselt rikkunud varasema hankelepingu olulist tingimust (mis on RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise üks eeltingimus). Vaidlustaja keskendus vaidlustuses eeskätt usaldusvääruse temaatikale, mis ei tähenda nõustumust kõige muuga.

Kui Vaidlustajal esines ühes fiiberoptilise kaabelduse rajamise lepingus minetusi, siis ei tähenda see, et Vaidlustaja on üleüldiselt ja kõikide tegevusvaldkondade üleselt ebausaldusväärne tehingupartner. Kui lähtudagi vaid triviaalsest leiust, et tähtaegade järgimine, hea juhtimine jne on olulised sisuliselt igas lepingus, siis jõuab järeldmini, kus ühel korral mõne sellise kohustuse vastu eksimine muudab pakkuja automaatselt riigihankekõlbmatuks järgmiseks kolmeaastaseks perioodiks, mil asjaomasele rikkumisele on võimalik tugineda (RHS § 95 lg 5). Kõiki lepinguid tuleb nõuetekohaselt täita ja igas mittenõuetekohases täitmises väljendub õigusrikkumine, ent iga rikkumine ei ole, konteksti eiramata, alus pakkuja kõrvaldamiseks hankemenetlusest, nagu

näib arvavat Hankija.

5.4.1.3. Vaidlustaja pole väitnud nagu RHS § 95 lg 4 p 8 sätestaks, et pakkuja saab hankemenetlusest kõrvaldada vaid siis, kui läbiviidava riigihanke CPV-kood on „sama“ selle riigihanke CPV-koodiga, mille tulemusena sõlmitud hankelingu täitmisel toimus väidetav rikkumine. Sellega on seotud üks Vaidlustaja argument teiste seas, näitamaks, et käesolev teekattemärgistustööde projekt on põhimõtteliselt ja olemuslikult erinev varasemast fiiberoptika projektist. Kohtupraktika ja õiguskirjanduse järgi tuleb pakkuja usaldusväärsuse hindamisel arvestada valdkondlike erisustega.

5.4.1.4. Vaidlustaja ei ole ka väitnud, et hankemenetlusest kõrvaldamine saab toimuda vaid siis, kui varasema hankelingu rikkumine puudutab „sisuliselt identset“ või „samasuguse esemega“ lepingut. Tuumväide on, et fiiberoptika kaabelduse ja teekattemärgistuse lepingud on niivõrd ja põhimõtteliselt erinevad, et esimeses lepingus toimunud minetustest ei saa tuletada reaalselt ohtu, et pakkuja võiks rikkuda ka teist lepingut.

Hankija saab ja peab pakkuja usaldusväärsust hindama ja usaldusväärsuse hindamine toimub teatud raamides, sh ei näita ühes valdkonnas toimunud minetus pakkuja ebausaldusväärsust teises valdkonnas.

5.4.1.5. Hankija väidab, et kuna lõppastmes vastutab äriühingu tegevuse eest juhatus, siis on kohatu rääkida konkreetsetest projektijuhtidest. Juhatus on aktsiaseltsi juhtorgan, kuid see on formaalne ühinguõiguslik vastutus. Riigihankeõiguslikus kontekstis, hinnates pakkuja usaldusväärsust tulevase hankelingu täitjana, on kohane vaadelda kellest või millest võimalikud probleemid hankelingu täitmisel tegelikult tulenesid. Vaidlustaja ettevõtte struktuuris on juhatuse liige kui ettevõtte üldjuhtimistasandi töötaja. Vaidlustajal on fiiberoptika kaabelduse projektis ja käesolevas teekattemärgistuse projektis mitte vaid erinevad projektijuhid, aga ka erinevad osakonnad ja töömehed.

5.4.2. Rikkumiseepisoodi hankepassis mainimata jäämine

Vaidlustajal jäi inimliku eksimuse tõttu hankepassis märkimata, et ta koges riigihanke 293827 lepingus Hankijapoolseid sanktsioone. Hankija on vastuses väitnud, et viide rikkumiseepisoodi mittemainimisele on midagi enam kui „pelk remark“. Samas järgnevases lõikes kinnitab Hankija endale vastu rääkides, et ta ei kõrvaldanud Vaidlustajat RHS § 95 lg 4 p-i 9 alusel, kuna „valeandmete esitamine eraldivõetuna ei õigustaks käesolevas asjas vaidlustaja kõrvaldamist“. Peale selle, et pakkuja usaldusväärsust tuleb ühe kõrvaldamise aluse sees hinnata kontekstipõhiselt, tuleb pakkuja usaldusväärsuse küsimust eristada ka erinevate kõrvaldamisaluste lõikes. Asjaolud, mis võivad olla asjakohased RHS § 95 lg 4 p-i 9 kontekstis (valeandmete esitamine ehk informatsiooniline usaldusväärsus), ei pruugi seda olla RHS § 95 lg 4 p-i 8 kontekstis (varasemate hankelingu rikkumine ehk töö kvaliteediga seotud usaldusväärsus).

5.4.3. Heastamisvõimaluse andmata jätmine

Kummaski Hankija viidatud kaasuses ei olnud tegu olukorraga, kus pakkujal jänuks hankepassis üles loetlemata rikkumiseepisoodid, mis puudutavad riigihanget läbi viivat hankijat. Hankija teadis hästi, mis juhtus suhetes Vaidlustajaga 2025. a lõpus (2026. a alguses). Järelikult olid Hankijal kõik võimalused – ning Euroopa Kohtu praktikat arvestades ka kohustus – anda Vaidlustajale võimalus esitada tõendid heastamiseetme võtmise kohta.

5.4.4. Menetlustoimingute järjekord

5.4.4.1. Vaidlustajale jääb arusaamatuks, kuidas saab Hankija mõista anda nagu oleks Vaidlustaja väited selle kohta, mis järjekorras on Hankija mingeid toiminguid teinud, ise välja mõelnud. Samuti jääb selgusetuks, mis väärtus on praeguses õigusvaidluses argumendil, et *Vaidlustajal* 4 (13)

puudub teave hankija sisemise töökorralduse, tööprotsesside ning nende ajalise kestuse kohta. Vaidlustusmenetluses on oluline, mida nõuab RHS § 104 lg 8 ning millised menetlustoimingute kuupäevad ja kellaajad nähtuvad tõenditest.

5.4.4.2. Vaidlustaja ei samasta pakkumuste vastavaks ja edukaks tunnistamise ja eduka pakkuja kontrolli käskkirju nende aluseks olnud hankekomisjonide protokollidega. Tegu on erinevate dokumentidega. Teisalt on hankekomisjoni protokollid ja asutuse juhi käskkirjad omavahel lahutamatu seotud. Komisjoni protokollid on aluseks juhataja käskkirjadele. Hankija suunab fookust probleemi tuumalt eemale, rõhutades, et hankekomisjon tegi asju n-ö õiges järjekorras: esmalt pakkumuste vastavuse kontroll, siis pakkumuste hindamine ja seejärel parima pakkumuse teinud pakkuja kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise aluste kontroll. See võib ju nii olla, ent hankekomisjon on pelgalt asutusesisene tööorgan, kelle leidudel ei ole riigihankeõiguslikku tähendust. See ei tähenda, et asjaomane pakkumus on RHS § 117 lg 1 või § 104 lg 8 mõttes edukaks tunnistatud. Hankija otsus pakkumuse edukaks tunnistamise kohta on (ametlikult ja päriselt) vastu võetud siis, kui otsuse allkirjastab asutuse pädev esindaja.

Tallinna linna hankekorra § 6 lg 14 sätestab, et riigihanke otsused teeb ja allkirjastab linna asutuse juht või tema volitatud isik, lähtudes ettepanekutest, mille on teinud riigihanke eest vastutav isik, tehnilise kirjelduse eest vastutav isik ja riigihanke komisjon, kui see on moodustatud.

5.4.4.3. Hankija käsitus ei ole kooskõlas RHS § 104 lg 8 tegeliku sisuga, sh seadusandja tahtega, mida on selgelt väljendatud eelnõu seletuskirjas. Vaidlustaja käsitus on sisuline: esmalt tunnistatagu pakkumus ametlikult ja päriselt edukaks ning siis võib alata eduka pakkuja kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise aluste kontroll, nii nagu RHS § 104 lg 8 seda ka ette näeb.

6. Hankija, **Tallinna Transpordiamet**, vaidleb vaidlustusele vastu.

6.1. Puudub vaidlus, et Vaidlustaja on varasemalt rikkunud oluliselt riigihanke 293827 tulemusena Hankijaga sõlmitud hankelepingu olulist tingimust, jättes hankelepingu kestel täielikult esitamata riigihanke alusdokumentides nõutud tööde teostamise dokumentatsiooni, läbivalt täitmata hankelepingu esemeks olnud fiiberoptilise kaabelduse nõuetekohase ja tähtaegse rajamise ja käiku andmise Tallinna linnas 32 objektil ning olles hankelepinguga võetud kohustusi (töid) täitnud rahalises mahus vaid 38,77% ulatuses. Puudub vaidlus ka selles, et Vaidlustaja kirjeldatud rikkumise tõttu taganes Hankija nimetatud hankelepingust. Pole vaidlust selleski, et hankelepingu varasemat rikkumist ei kajastanud Vaidlustaja Riigihankes hankepassis.

6.2. Vaidlustaja väited menetlustoimingute vale järjestuse kohta

6.2.1. Alusetu on Vaidlustaja väide, et Hankijal puudub RHS § 104 lg 8 ls 2 alusel ajalisel mõõtmel asjakohane hinnang Vaidlustaja kvalifikatsioonile ja kõrvaldamise alustele, sest sellekohane otsus rajanes andmetel, mis pärinesid ajast enne pakkumuse edukaks tunnistamist. Vaidlustaja järeldused põhinevad Käskkirjade nr 1-9/26/13 (s.o pakkumuste vastavus- ja pakkumuse edukaks tunnistamise otsus) ning 1-9/26/14 (s.o kõrvaldamise ja kvalifitseerimise otsus) samastamisel nende aluseks olnud hankekomisjoni protokollidega.

6.2.2. Pakkumuste vastavuse kontrolli viis hankekomisjon läbi 09.04.2026 ning hindas vastavustingimustele vastavaid pakkumusi samal kuupäeval, vormistades tulemused RHR-is allkirjastatud protokollina. Alles pärast seda kontrollis hankekomisjon edukaks tunnistatud pakkuja suhtes kõrvaldamise aluste esinemist ning kvalifikatsiooni, allkirjastades vastavad hankekomisjoni protokollid 14.04.2026 ning ühe hankekomisjoni liikme poolt 15.04.2026 kell 11:39. Menetlustoimingute korrektne ajaline järjekord on tuvastatav ka RHR-i logiandmetest ning nimetatud protokollid olid aluseks käskkirjadele nr 1-9/26/13 ja nr 1-9/26/14. Ka käskkirjade allkirjastamise ajad kinnitavad otsuste nõuetekohast järjestust: pakkumuse edukaks

tunnistamise käskkiri allkirjastati 15.04.2026 kell 17:04 ning kõrvaldamise käskkiri 15.04.2026 kell 17:11.

6.2.3. RHS § 104 lg 8 ls 2 ei keela Hankija hankekomisjonil kontrollida kõrvaldamise aluste esinemist ja kvalifikatsiooni sisuliselt pärast pakkumuse edukaks tunnistamist (ning pöördmenetluses sellele eelnenud pakkumuste vastavuse sisulist kontrolli) ja selle kohta ka vormilise otsuse (käskkirja) koostamist, kuid enne selle allkirjastamist allkirjaõigusliku Hankija juhi poolt.

6.2.4. Vaidlustaja loogika tähendaks, et Hankijal puuduks õigus või võimalus enne pakkumuse edukaks tunnistamise käskkirja allkirjastamist analüüsida kõrvaldamise aluste kaalukust. Ühtlasi tähendaks see, et Hankijal on keelatud sisemist tööjaotust korraldades ette valmistada argumentatsiooni ehk kaalutlusotsust ajavahemikul, mis järgnes hankekomisjoni poolt vastavuse kontrollimise ja pakkumuse edukaks tunnistamise protokollil allkirjastamisele 9. aprillil, kuid eelnes selle kohta koostatud ja Hankija sisemises dokumendihalduses kooskõlastusringi läbinud käskkirja nr 1-9/26/13 allkirjastamisele Hankija juhi poolt 15.04.2026 kell 17:04.

6.2.5. Ebaõige on Vaidlustaja tõlgendus, mille järgi toob RHS § 104 lg-s 8 sätestatud menetlusreegli rikkumine automaatselt kaasa hankemenetluses tehtud otsuse kehtetuks tunnistamise. Kõrvaldamisotsuse õigusparasus sõltub kõrvaldamise aluste esinemisest.

6.3. Vaidlustaja väited RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise aluse puudumise kohta
Kõik RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeltingimused on täidetud.

6.3.1. Varasemalt sõlmitud hankelepingu esemeks olnud fiiberoptilise kaabelduse rajamine ja käiku andmine 32 objektil oli Hankija jaoks lepingu sõlmimise keskne ja määrav eesmärk, kuna see oli ka tervikuna lepingu esemeks. Tegemist oli lepingu olulise tingimusega ning selle täitmata jätmine kujutas endast lepingu olulist rikkumist RHS § 95 lg 4 p-i 8 tähenduses. Rikkumise olulisust kinnitab asjaolu, et lepingu täitmise tähtpäevaks ei olnud Vaidlustaja esitanud nõutud dokumentatsiooni ega andnud üle kokkulepitud nõuetele vastavat tulemust mitte ühelgi objektil, mistõttu oli tegemist lepingu eesmärgi sisulise ja täieliku nurjumisega. Asjaolu, et rikutud hankelepingu rahalisest mahust täitis Vaidlustaja vaid 38,77% kinnitab rikkumise olulisust ja ulatuslikkust. Niivõrd madal lepingu täitmise määr (rahalises arvestuses 38,77%) ei tähenda üksikut viivitust ega ühe projektijuhi või meeskonna eksimust (millele Vaidlustaja vihjab), vaid viitab ettevõtja strukturesele suutmatusele hankelepingut täita. See näitab Vaidlustaja suutmatust lepinguliste kohustuste võtmisega kaasnenud äririski juhtida ja maandada, mis põhjendab usaldusväärsuse kahtlust hangetes, kus on määrava tähtsusega ressursside planeerimine, tähtaegadest kinnipidamine ning dokumenteerimiskohustuse täpne täitmine.

6.3.2. Täidetud on ka RHS § 95 lg 4 p-i 8 teine eeltingimus – rikkumisele järgnes seaduses nimetatud õiguskaitsevahendi kohaldamine. Tallinna Transpordiamet taganes lepingust VÕS § 116 lg 1 ja lg 2 p-i 2 alusel. Tegemist ei ole formaalse või marginaalse puudusega, vaid olukorraga, kus varasema hankelepingu täitmine ebaõnnestus sisuliselt ja süsteemselt tervikuna Vaidlustaja poolt lepingu rikkumise tõttu, tingides Hankija jaoks lepingu ennetähtaegse lõpetamise.

6.3.3. Vaidlustaja etteheited kõrvaldamise aluse puudumise kohta põhinevad väitel, et Vaidlustaja rikkumisega seonduva varasema hankelepingu ese erineb käesoleva Riigihanke esemest. Sellest järeldab Vaidlustaja, et Hankija hindas ja kaalus kõrvaldamisotsuses Vaidlustaja usaldusväärsust võrreldamatute lepingute alusel. RHS § 95 lg 4 p 8 ei sätesta, et pakkuja saaks kõrvaldada hankemenetlusest üksnes siis, kui rikutud on identset või analoogset lepingut. Hankija võib arvestada lepingute rikkumisi, mis omavad tähendust ja mõju ka sõlmitava lepingu täitmisel.

6.3.4. Hinnang pakkuja usaldusväärsusele ei piirdu üksnes konkreetse tehnoloogilise oskusteabega, vaid hõlmab ka pakkuja suutlikkust korraldada töid nõuetekohaselt, pidada kinni tähtaegadest, tagada kvaliteet, dokumenteerida tööde teostamine ning võimaldada nende üleandmist ja kontrolli ehk teisisõnu täita kohustusi, mida pakkuja endale lepingu sõlmimisega võtab. Need on elementaarsed keskse tähtsusega kohustused igas töövõtulepingus.

6.3.5. Hankija ei tuginenud kõrvaldamisotsuses üldistustele ega meelevaldsetele paralleelidele, vaid konkreetsetele ja objektiivsetele asjaoludele: varasema lepingu täitmise ajal puudus Vaidlustajal suutlikkus täita elementaarseid üleandmis- ja dokumenteerimiskohustusi ulatuslikult ja läbivalt 32 objektil. Selline rikkumine ei ole spetsiifiline üksnes fiiberoptilise kaabelduse tehnoloogiale, vaid peegeldab puudujääke tööde juhtimises, sisemises kontrollis ja kvaliteedi tagamises. Asjaolu, et Riigihanke esemeks on teekattemärgistustööd, ei muuda eelneva rikkumise tähendust ega Riigihanget senise, Vaidlustaja rikutud hankelepinguga võrreldamatuks. Ka käesolevas Riigihankes on tööde korrektne dokumenteerimine, tähtaegadest kinnipidamine, tööde koordineerimine liikluskeskkonnas ning tööohutuse ja kvaliteedi tagamine lepingu kesksedeks ja määravateks nõueteks.

6.3.6. Vaidlustaja viide, et hangete eest vastutasid erinevad projektijuhid, ei ole määrav. Mõlemas hankes on pakkuja kui lepingupartneri üldise juhtimise ja lepinguliste kohustuste täitmise eest vastutavaks isikuks sama juhatuse liige. See kinnitab, et lepingute täitmist juhitakse ettevõttes samade juhtimisprotsesside kaudu ning varasem rikkumine ei ole taandatav üksnes konkreetse projektimeeskonna ja projektijuhi eksimuseks. Hankemenetluses ja hankelepingute täitmisel vastutab kohustuste nõuetekohase täitmise eest pakkuja kui lepingupartner tervikuna, mitte üksnes tema töötajad või projektipõhised meeskonnad.

6.4. Vaidlustaja etteheide heastamise võimaldamata jätmise kohta

6.4.1. RHS § 97 ei sätesta hankijale automaatset kohustust alati enne kõrvaldamise otsuse tegemist algetada eraldi heastamismenetlus või küsida pakkujalt heastamistõendeid, vaid annab pakkujale õiguse esitada vastavad tõendid, kui ta soovib tugineda oma usaldusväärsuse taastamisele. Vaidlustaja argumentatsioon eirab heastamise regulatsiooni eesmärki.

6.4.2. Sätte eesmärk ei ole võimaldada pakkujal vältida kõrvaldamist olukorras, kus ta on ise rikkunud ausa ja läbipaistva hankemenetluse põhimõtteid, jättes avaldamata hankepassis kõrvaldamise aluse olemasolu. Viide hankepassis esitatud valekinnitusele ei ole pelk „remark“. RHS § 104 lg 2 p 1 kohustab pakkujat esitama hankepassis kinnituse, et tema suhtes ei esine ühelegi RHS § 95 lõikes 1 või 4 sätestatud kõrvaldamise alust. Seda Vaidlustaja ei teinud, esitades hankepassis faktiliselt valeandmeid.

Valeandmete esitamine eraldivõetuna ei õigustaks käesolevas asjas Vaidlustaja kõrvaldamist, sest varasema hankelepingu rikkumine ja Vaidlustaja suhtes õiguskaitsevahendi kohaldamine oli Hankijale teada. Ometi oli valeandmete esitamine hankepassis Vaidlustaja usaldusväärsuse hindamisel arvestatav asjaolu.

6.4.3. Olukorras, kus pakkuja ei ole hankepassis märkinud, et ta on midagi rikkunud, ega hankepassis kuidagi osutanud (vähemalt kinnitanud), et ta on heastamismeetmeid rakendanud, ei saa Hankijale ette heita nende küsimata jätmist. Pakkumust esitades ei kinnitanud Vaidlustaja heastamismeetmete kasutuselevõttu, rääkimata nende kirjeldamisest. Hankija ei pea ise algetama heastamismenetlust pakkuja suhtes, kes ei ole hankemenetluse ajal avaldanud ei rikkumise fakti, tahet seda heastada ega kasutusele võetud heastamismeetmeid, vaid hoopis kinnitab selle tegemata jätmist. Vaidlustus keskendub vaid varasema rikkumise põhjendamisele ja õigustamisele ega kajasta Vaidlustaja heastamispingutusi.

6.5. 11.05.2026 esitas Hankija täiendava seisukoha.

6.5.1. Hankija otsus kõrvaldada Vaidlustaja hankemenetlusest põhineb RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohasel usaldusvääruse hindamisel ning on tehtud kõiki asjakohaseid asjaolusid arvesse võttes ja kaalutusõigust nõuetekohaselt teostades. Vaidlustaja ei ole suutnud näidata, et Hankija oleks jätnud olulised asjaolud arvesse võtmata või teinud põhjendamatu järelduse Vaidlustajat hankemenetlusest kõrvaldades. Vaidlustaja seisukohad taanduvad peamiselt varasema rikkumise õigusliku tähenduse pisendamisele, kuid ei lükka ümber selle rikkumise faktilist tähendust ega mõju usaldusvääruse hinnangule.

6.5.2. Riigikohtu halduskolleegium on rõhutanud, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamine on suunatud ettevõtja usaldusvääruse hindamisele tulevikus, mitte minevikukäitumise formaalsele kvalifitseerimisele (RKHK 3-21-1733). Sellest tulenevalt tuleb vaidlust hinnata eelkõige sellest perspektiivist, kas Hankijal oli põhjendatud alus kahelda Vaidlustaja suutlikkuses täita hankelepingut nõuetekohaselt.

6.5.3. Varasema lepingurikkumise asjakohasus RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel

6.5.3.1. RHS § 95 lg 4 p 8 ei nõua, et pakkujat saab kõrvaldada üksnes siis, kui rikutud on analoogset lepingut. Küsimus on mitte sarnastes lepingutes, vaid nendes rikkumistes, mis omavad tähendust ja mõju ka sõlmitava lepingu täitmisel. Usaldusvääruse hindamisel ei ole keskne küsimus mitte lepingu tehniline ese, vaid see, mida varasem rikkumine näitab ettevõtja tegeliku tegutsemisviisi kohta ning milline on varasema lepingu (sh sellest tulenevate rikutud kohuste) puutumus käesoleva hankemenetlusega. Nimelt tuleb hinnata, kas ettevõtja käitumine viitab puudustele, mis võivad korduda ka käesoleva hankemenetluse tulemusena sõlmitava lepingu täitmisel. Sellisteks puudusteks on eelkõige tööde juhtimise ebapiisavus, tähtaegadest mittekinnipidamine või kvaliteediprobleemid.

6.5.3.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel tuleb hinnata rikkumise olulisust, arvestades selle laadi, ulatust ja tagajärgi, mitte piirduda lepingu formaalse käsitlemisega. Määrav ei ole, kas varasem leping puudutas elektroonsete liikluskorraldusvahendite fiiberoptilise kaabelduse rajamist või teekattemärgistust (mis on ühtlasi ka liikluskorraldusvahendite paigaldamise/rajamise töö), vaid see, kas rikkumine viitab süsteemsele probleemile lepingu täitmisel. Ilmnenud puudused hõlmasid universaalseid elemente nagu tööde organiseerimine ja tähtaegade järgimine, mis on määravad ka Riigihankes. Sellest tulenevalt on Hankija järeldus varasema rikkumise asjakohasuse kohta loogiline ja kooskõlas kohtupraktikaga.

6.5.4. Kõrvaldamise otsuses kaalus Hankija riigihanke 293827 lepingu rikkumist ja selle seotust Riigihankega. Nii kaalus Hankija senises lepingus rikutud kohustuste iseloomu seotust Riigihanke tulemusena sõlmitava lepinguga (sh põhjalik tööde dokumenteerimine ja aruandlus, seotus kriitilise tähendusega liiklusteenustega ning nende toimepidevuse tagamiseks vajalike tööde õigeaegse teostamine olulisus sõltuvalt ilmastikutingimustest). Vaidlustaja püüab taandada rikkumise tehnoloogilistele erisustele (fiiberoptika vs teemärgistus) ja keskendada tähelepanu riigihangete erinevatele CPV-koodidele, ning oma väidetele, et elektroonsete liikluskorraldusvahendite vahelise fiiberoptilise kaabli rajamine ei ole Vaidlustaja põhitegevusala. Vaidlustaja jätab tähelepanuta riigihanke 293827 lepingu rikkumise tegelikku sisu – lepingu sisuline täitmata jätmine, dokumenteerimiskohustuste eiramine ja tööde üleandmise võimatus. Need ei ole kitsalt ühe lepingu kesksed detailid, vaid töövõtulepingute keskseimad elemendid sõltumata lepingu esemest.

6.5.5. Kõrvaldamisotsuses hindas Hankija varasemat rikkumist selle iseloomu, ulatuse ja mõju põhjal ning järeldas, et tegemist oli süsteemse ja ulatusliku suutmatusega täita lepingu keskseid kohustusi. Kõrvaldamisotsuses antud hinnang Vaidlustaja usaldusväärusele on olnud

8 (13)

kontekstipõhine ja asjakohane: hinnatud ei ole mitte tehnoloogilist võimet, vaid lepingulise kohustuse täitmise üldist võimekust (sh juhtimine, tähtaegadest kinnipidamine, dokumenteerimine ja kontrollimehhanismid) ning analüüsitud on riigihanke 293827 lepingu rikkumise olemuse ja sellest usaldusväärsusele avalduva mõju seoseid Riigihankega ja selle tulemusena sõlmitud lepinguga.

6.5.6. Vaidlustaja taandab enda argumentatsiooniga vaidluse formaalsele eristusele äriühingu põhi- ja kõrvaltegevusala vahel, väites sisuliselt, et kuna varasem oluline hankelepingu rikkumine ei puudutanud tema põhitegevusala, ei saa see mõjutada ka Vaidlustaja usaldusväärsust käesolevas (põhitegevusala) Riigihankes. Hankija sellega ei nõustu, kuna RHS § 95 lg 4 p-i 8 eesmärk on hinnata pakkuja kui lepingupartneri terviklikku usaldusväärsust, mitte tema usaldusväärsust kitsalt tegevusvaldkondade formaalse liigituse põhisealt. Hinnangut Vaidlustaja ebausaldusväärsusele ei mõjuta asjaolu, et fiiberoptilise kaabeldustöö projektis osales teine projektijuht või töömeeskond ning Vaidlustaja juhatuse liige ei saa olla vastutav oma töötajate eksimuste eest hankeõiguslikult. Vastutus lepingu täitmise eest lasub äriühingul, mitte selle üksikudel töötajatel, sest ettevõtte sisemine tööjaotus ei saa välistada ega vähendada välissuhetes tekkivat vastutust.

6.5.7. Hankepassis andmete esitamise tähendus ning heastamisvõimaluse andmine

6.5.7.1. Hankepass on hankemenetluses keskse tähtsusega dokument, mille alusel hankija teeb otsuseid hankemenetluses. Kui hankepassis esitatud teave on ebatäpne või puudulik, kahjustab see otseselt hankija võimalust teha õiguspärane otsus. Hankemenetlus põhineb suurel määral pakkuja ühepoolsetel hankepassis antud kinnitustel ja hankija võimalusel neid usaldada.

6.5.7.2. Asjaolu, et Vaidlustaja jättis värske ja olulise rikkumise hankepassis kajastamata, ei ole formaalne eksimus. Vaidlustaja ei näidanud üles piisavat hoolsust, mis vaid kinnitab täiendavalt kahtlust Vaidlustaja usaldusväärsuses.

6.5.7.3. Vaidlustaja käsitus heastamisest eeldab, et hankijal lasub kohustus alati eraldi kutsuda pakkuja üles esitama heastamistõendeid. Sellist kohustust RHS § 97 ei sätesta. Tegemist on pakkuja õiguse, mitte hankija kohustusega. Riigihankes ei esitanud Vaidlustaja hankepassis ega pakkumusega seoses mingit viidet sellele, et ta sooviks tugineda heastamismeetmetele. Olukorras, kus Vaidlustaja kinnitas rikkumiste puudumist, et saa eeldada, et Hankija algataks iseseisvalt heastamismenetluse. Ka Euroopa Kohtu praktikast ei tulene, et hankija peaks asendama pakkuja enda aktiivsust ja hankepassis antud kinnitusi või esitama heastamisvõimalust olukorras, kus pakkuja on ise jätnud asjakohase info esitamata.

6.5.8. Menetlustoimingute järjekord

Ainuüksi dokumentide ajamärgid ei võimalda teha järeldust otsustusprotsessi tegeliku kulgemise kohta. Vaidlustaja mõõnis ise, et hankekomisjoni protokollid olid sisuliselt ettepanekud ehk Hankija allkirjastatavaid otsuseid ettevalmistavad dokumendid. Õiguslikult siduvad otsused tehti allkirjastamisega nõuetekohases järjekorras Hankija juhi poolt.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

7. Menetlustoimingute järjekord

7.1. Vaidlustaja väitel ei ole RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeltingimused täidetud, kui Hankija ei ole Vaidlustaja kui eduka pakkuja kõrvaldamise aluseid kontrollinud pärast pakkumuse edukaks tunnistamist, nagu nõuab RHS § 104 lg 8 ls 2. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et menetlustoimingute järjekorra vaidlustamine, lahus sisulisest otsusest Vaidlustaja kõrvaldamise

kohta, ei vii Vaidlustajat iseenesest soovitava tulemuseni ja Käskkirja kehtetuks tunnistamiseni osas, millega Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldati.

7.2. Vaidlustatud Käskkiri on RHR-is nähtuvalt edukaks tunnistamise käskkirjast hilisem (esimene on allkirjastatud 15.04.2026 kell 17.04 ja teine 15.04.2026 kell 17.11) ja menetlustoimingute järjekord kui vorminõue on sellega täidetud. Isegi kui vorminõuete täitmist saaks olukorras, kus käskkirjade faktilised põhjendused tulenevad hankekomisjoni tegevusest, mis eelnesid käskkirjadele, pidada *formaalseks*, on vaidlustuskomisjon seisukohal, et toimingute järjekorras eksimise väide iseenesest saaks kaasa tuua Käskkirja kehtetuks tunnistamise vaid juhul, kui teistsuguses järjekorras otsuste tegemisel oleks olnud tulemus teistsugune, ehk väidetaval menetlusveal oleks kaalu ainult siis, kui see võiks mõjutada asja lõpptulemust (toimingute järjekorra nõude rikkumine iseenesest on kaasa toonud sisuliselt ebaõige pakkuja kvalifitseerimise ja/või kõrvaldamise/kõrvaldamata jätmise otsuse). Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et seda ei ole juhtunud.

7.3. Vaidlustaja väitel puudub Hankijal RHS § 104 lg 8 ls 2 alusel *ajalises mõõtmises asjakohane hinnang Vaidlustaja kvalifikatsioonile ja kõrvaldamise alustele*. Iseäranis puudutab see minetus *n-ö ajas muutuvaid asjaolusid nagu nt maksuvõlg, karistatused jne, mille kontrolli puhul ei saa mingil juhul lähtuda andmetest, mis pärinevad ajast enne pakkumuse edukaks tunnistamist*, kuid Vaidlustaja ei peatu sellel, millises aspektis ei ole Hankija hinnang tema kvalifikatsioonile asjakohane või milline *n-ö ajas muutuv minetus* on Hankijal Vaidlustaja puhul tähelepanuta jäänud. Vaidlustaja ei väida, et kui Hankija oleks teinud otsused sellises järjekorras nagu olnuks Vaidlustaja väitel õige, oleks *asjakohane hinnang Vaidlustaja kvalifikatsioonile* olnud teistsugune või ei oleks Käskkirjas esitatud asjaolusid Vaidlustaja kõrvaldamiseks üldse esinenud.

7.4. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et isegi kui Hankija oleks teinud toimingud Vaidlustaja soovitud viisil (järjekorras), ei oleks tulemus olnud teine - Vaidlustaja on kõrvaldatud RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel, millise aluse koosseisu täitmise hinnangu asjakohasus ei ole ajas muutunud, sh ei ole seda koosseisu täitnud ajas muutuvad minetused.

8. RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseisu täitmine

8.1. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaselt võib hankija kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja või taotleja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingute olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi.

Märkimisväärne on, et sisulist vaidlust selle üle, et Vaidlustaja on riigihanke 293827 lepingu olulist tingimust oluliselt rikkunud ja seetõttu on lepingust taganatud, antud juhul ei olegi (Vaidlustaja ei väida, et rikutud tingimused olid ebaolulised, neid rikuti ainult veidi ja sanktsioone ei järgnenud). Vaidlustaja positsioon vaidlustusmenetluses on, et isegi kui riigihanke 293827 lepingu täitmisel esines rikkumisi, ei saa see viia järelduseni, et Vaidlustaja on Riigihanke kontekstis muutunud ebausaldusväärseks.

Seega vaidlustuskomisjon on seisukohal, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseisu täitmine iseenesest ei vaja vaidlustuskomisjoni poolset kontrolli, kuid kuna tegemist ei ole kohustusliku kõrvaldamise alusega vaid Hankija kaalutusotsusega (kas nendel asjaoludel kõrvaldada või mitte), siis Käskkirja õiguspärasus sõltub sellest, kas Hankija on antud juhul piisavalt asjakohaselt kaalunud Vaidlustaja kõrvaldamist.

8.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseisu täitmisele võib Hankija jätta Vaidlustaja Riigihankest kõrvaldamata, kui Hankija ei ole vaatamata Vaidlustajal kõrvaldamise aluse esinemisele kaotanud tema suhtes usaldust. Praegusel juhul on Hankija kinnitanud, et ta kahtleb Vaidlustaja usaldusväärsuses ja on seda Käskkirjas ka motiveerinud, kuid vaatamata sellele väidab

Vaidlustaja, et Hankija ei saanud usaldust tema suhtes kaotada.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Vaidlustaja usaldusvääruse küsimus on Hankija sisemise hinnangu küsimus, mille üle vaidlustuskomisjoni kontroll on piiratud - vaidlustuskomisjon sekkub vaid juhul, kui Hankija on lähtunud lubamatutest, asjakohatutest või sobimatutest kaalutlustest, millega antud juhul ei ole tegemist.

8.2.1. Vaidlustaja väitel ei saanud Hankija usaldust Vaidlustaja suhtes kaotada, kuna need kaks riigihanget (riigihange 293827 ja Riigihange) on olemuslikult erinevad.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et asjaolu, et tegemist on erineva valdkonna lepingutega, ei muuda iseenesest Hankija kaalutlusi lubamatuteks, kohatuteks või sobimatuteks ja õige on Hankija väide, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamine ei eelda, et kõrvaldamise alust võib Hankija kohaldada vaid juhul, kui koosseisu täitev rikkumine on toime pandud samalaadse lepingu täitmisel, millise lepingu sõlmimist hankemenetluse tulemusena pakkuja jälle taotleb.

8.2.2. Hankija põhjendab Käskkirjas usaldusvääruse küsimust järgmiselt:

Kui pakkuja ei suuda täita elementaarsemad üleandmis- ja dokumenteerimiskohustusi – mis on iga riigihanke keskseid kvaliteedi- ja kontrollimehhanisme –, ei saa teda pidada usaldusväärseks partneriks ka käesoleva hanke teekattemärgistustööde kontekstis.

Rikkumine ei olnud üksikuhtum ega piiratud mahuga eksimus, vaid näitas süstemaatilist kohustuste täitmata jätmist, kontrolli puudulikkust ning lepingu täitmise juhtimise ebapiisavust. Nii eelmises hankes kui ka käesolevas hankes on Signaali esindavaks ja vastutavaks kontaktisikuks sama juhatuse liige, mis kinnitab, et tegemist ei ole konkreetsest (käesolevasse hankesse mittepuutuvast) töövõtumeeskonnast tingitud probleemiga, vaid ettevõtte üldise juhtimispraktika ja sisemise töökorraldusega. Eelnevast tulenevalt on hankija seisukohal, et Signaali senine käitumine eelnevalt sama hankijaga sõlmitud hankelepingu olulise ja ulatusliku rikkumise kujul on loonud usalduskriisi pakkuja suutlikkuse suhtes täita hankelepingut nõuetekohaselt.

Kuigi varasema lepingu esemeks oli fiiberoptilise kaabelduse rajamine ja käesoleva hanke esemeks teekattemärgistustööde teostamine, kujutavad mõlemad tööd endast Tallinna Transpordiameti vaates liikluskorraldusvahenditega seotud valdkonda, mis nõuab tööde korrektset organiseerimist liikluskeskkonnas, ohutuse ja kvaliteedi tagamist, täpset dokumenteerimist (käesoleva hanke esemeks oleva tellitava töö lahutamatuks osaks on pakkuja poolt täidetavate hankija tellimuste põhjalik dokumenteerimine ja tehtud tööde akteerimine), tähtaegadest kinnipidamist ja objektil teostatavate tööde koordineerimist.

Mõlemad hanked eeldavad pakkujalt toimivat sisemist juhtimissüsteemi ning suutlikkust tagada tööde nõuetekohane ning tähtaegne teostamine. Tööde teostamise õigeaegsus ja täpsus ning hankija usaldus on teekattemärgistuse puhul minimaalselt sama olulised kui ka liikluskorralduse valdkonna fiiberoptilise kaabelduse rajamise teenuse puhul, kuna on sõltuvuses nii muutuvatest ilmastikuoludest, hooajalisusest (sealhulgas kevadisest tänavapuhastusest ja hooldusremondist) kui ka tähtajalistest teetöödest. Kuna mõlemas hankes on pakkuja vastutavaks kontaktisikuks ning pakkuja kui lepingupartneri juhtimise eest vastutavaks isikuks sama juhatuse liige, on ilmne, et tööd juhitakse ettevõtte sees samade juhtimisprotsesside ja struktuuride kaudu. Seetõttu ei saa väita, et varasema lepingu esemega seotud rikkumine ei oma käesoleva hanke kontekstis tähendust. Valdcondlik seotus, sarnane töökorralduslik iseloom ning ühtne juhtimisstruktuur kinnitavad, et varasem rikkumine on käesoleva hanke usaldusriski hindamisel täiesti asjakohane.

8.2.2.1. Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et rikutud kohustused, nt üleandmis- ja dokumenteerimiskohustused, ei ole riigihanke 293827 lepingu spetsiifilised, sh on õige Hankija väide, et Vaidlustaja jätab täiesti tähelepanuta selle, millised olid tema tegevusest või tegevusetusest tulenevad põhjused, miks riigihanke 293827 leping jäi nõuetekohaselt ja tähtaegselt täitmata. Hankija võib pidada Käskkirjas nimetatud kohustuste, mis ei ole omased üksnes riigihanke 293827 lepingule, nõuetekohast täitmist Riigihanke lepingu täitmisel sedavõrd oluliseks, et pakkuja võimalik paljasõnaline kinnitus, et ta enam nii ei tee nagu ta tegi riigihankes

293827 lepingu täitmisel, teda ei rehabiliteeri. Õigupoolest ei ole Vaidlustaja pakkumuste esitamise tähtpäevaks esitatud hankepassis (edaspidi Hankepass) võtnud mingit vastutust riigihanke 293827 lepingu rikkumise eest.

8.2.2.2. Asjaolu, et riigihanke 293827 leping oli seotud Vaidlustaja kõrvaltegevusalaga, kuid Riigihanke leping põhitegevusalaga, ei pidanud Hankijale iseenesest näitama, et Vaidlustaja kaotas Hankija silmis usaldusväarsuse vaid ühes konkreetsetes Vaidlustaja tegevusvaldkonnas, kuid mitte selles, mis on hõlmatud Riigihankega. Valdkonnapõhised erisused võivad, aga ei pruugi olla näitajad, mis põhjendavad usalduse säilimist pakkuja suhtes, kuid praegusel juhul ei ole Hankija jätnud lepingute valdkonnapõhisust Vaidlustaja kõrvaldamisel arvesse võtmata, vaid ta on hinnanud erisusi ja asunud seisukohale, et usaldusväarsuse kao kaasa toonud nõuded, mida Vaidlustaja riigihanke 293827 lepingu täitmisel rikkus, kuuluvad täitmisele ka Riigihankes ja Hankija ei pea Vaidlustajat seetõttu usaldusväärseks partneriks ka Riigihanke kontekstis. Puudub alus väiteks, et Riigihanke lepingu täitmisel saavad nt üleandmis- ja dokumenteerimiskohustused nõuetekohaselt täidetud ainuüksi seetõttu, et riigihanke 293827 lepingu ese ei olnud sama, mis on Riigihanke lepingu ese.

8.3. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseis on täidetud, sh ei ole Hankija teinud ilmselt kaalutusviga Vaidlustaja usaldusküsimuse hindamisel (Hankija on seda Käskkirjas piisavalt kajastanud ja avanud) ja Hankija on õigesti Vaidlustaja Riigihankest kõrvaldanud. Hankija ei ole lähtunud lubamatutest, asjakohatutest või sobimatutest kaalutlustest või jätnud midagi olulist, mis võinuks kaasa tuua teistsuguse otsuse, äratuntavalt arvestamata.

9. Järgnevalt saab vaidlustuskomisjon Vaidlustaja positsioonist vaidlustusmenetluses aru selliselt, et isegi kui RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud kõrvaldamise alus Vaidlustaja suhtes esineb (faktiline koosseis on täidetud ja Hankijal võis riigihanke 293827 lepingu rikkumisest olla tekkinud Vaidlustaja suhtes usalduse kadu), ei saa ta seda realiseerida läbi kõrvaldamise otsuse enne, kui Vaidlustajale pole antud võimalust tõendada heastamismeetmete kasutuselevõttu usaldusväarsuse taastamiseks.

Vaidlustuskomisjon Vaidlustajaga ei nõustu.

9.1. Hankija on RAD p-is 37 viidanud §-i 97 kohaldamisele ja sellega seoses laiendanud heastamise võimalust ka Riigihankes vaatamata sellele, et Riigihanke maksumus on väiksem kui rahvusvaheline piirmäär.

9.2. RHS § 97 lg 1 esimene lause sätestab: *Pakkuja või taotleja, kellel esineb vähemalt üks käesoleva seaduse § 95 lõike 1 punktides 1–3 ja lõike 4 punktides 2–11 nimetatud alustest, võib [--] esitada tõendid selle kohta, et ta on võtnud meetmeid oma usaldusväarsuse taastamiseks.*

Riigihangete seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega 491 SE¹ tehti tõepoolest põhimõtteline muudatus seoses heastamise kohta tõendite esitamisega. Seletuskirja kohaselt *Punktiga 108 muudetakse § 97 lg 1 esimest lauset ja jäetakse ära lauseosa, mille kohaselt peaks ettevõtja tõendid võetud heastamismeetmete kohta esitama juba koos pakkumuse või taotlusega. Euroopa Kohus sedastas oma otsuses nr C-378/19, et direktiivi 2014/24/EL art 57 lg-st 6 ei tulene, et tõendid heastamismeetmete kohta tuleb tingimata esitada koos pakkumuse või taotlusega, vaid nii selle ja ka teiste direktiivi asjaomaste sätetega, mis käsitlevad näiteks hankepassi, on igati kooskõlas, kui tõendid esitatakse hankija nõudmisel hankemenetluse hilisemas faasis.* Seega on õige Vaidlustaja väide, et kui heastamismeetmeid on kasutusele võetud, siis tõendeid selle kohta ei pidanud esitama hankepassis või pakkumuses,

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/b533be92-b5d8-47fc-a71d-fee84a786aa0/>

kuid vaidlustuskomisjon on seisukohal et see on siiski vaid pool tõest.

9.3. Asjasse puutub ka järgnev osa seletuskirjas: *Muudatus ei tähenda, et ettevõtja võiks asuda heastamismeetmed võtma alles riigihanke menetluse ajal, sest märke selle kohta, et kõrvaldamise alus esineb ja ettevõtja on heastamismeetmeid võtnud, tuleb esitada juba hankepassis. Hankepassi standardvorm nõuab ka, et ettevõtja võetud heastamismeetmeid lühidalt kirjeldaks.* Seega selleks, et hankijal tekiks võimalus/kohustus nõuda ettevõtjalt tõendeid heastamismeetmete rakendamise kohta, peab pakkuja olema hankepassis ära märkinud:

- rikkumise fakti (kirjeldusega);
- heastamismeetmete rakendamise fakti (kirjeldusega).

Antud juhul see nii ei ole ja Vaidlustaja on Hankepassis kõike eelnimetatut eitanud:

- 1) Vaidlustaja on eitanud igasugust lepingu rikkumist (Hankija küsimusele RHAD hankepassis: *1. Mis on Teie vastus? (Raadionupp valikutega „Jah/Ei“)* (vastus küsimusele, *kas ettevõtja on kogenud, et varasem riigihankeleping või võrgustiku sektori hankijaga sõlmitud varasem hankleping või varasem kontsessioonileping on lõpetatud enneaegselt, või on määratud kahjutasu või sellega võrreldavad sanktsioonid seoses kõnealuse varasema lepinguga?*) vastas Vaidlustaja ei), sh ei esitanud rikkumiste kirjeldust järgnevas punktis (*Kirjeldage neid*);
- 2) Vaidlustaja on eitanud usaldusväärsust tõendavate meetmete võtmist (Hankija küsimusele RHAD hankepassis: *3. Kas olete võtnud meetmeid, et tõendada oma usaldusväärsust („Self-Cleaning“)? (Raadionupp valikutega „Jah/Ei“)* vastas Vaidlustaja ei), sh ei esitanud rikkumiste kirjeldust järgnevas punktis (*Kirjeldage neid*).

9.4. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kui hankepassis pole rikkumist ega heastamismeetmete fakti (või on rikkumine, aga pole heastamismeetmete fakti ega kirjeldust), siis ei teki hankijal kohust ka nõuda tõendeid millegi kohta, mille olemasolu pakkuja pole hankepassis isegi väitnud, st:

- kui pole rikkumist, pole ka millegi heastamist tõendada ja
- kui on rikkumine, aga pole märget selle heastamisest (ja meetmete kirjeldust), pole midagi hiljem tõendada.

Kuna Vaidlustaja on Hankepassis eitanud nii rikkumisi kui heastamismeetmete kohaldamist, siis isegi kui rikkumiste fakt oli Hankijale teada põhjusel, et Hankija oli rikutud riigihanke 293827 lepingus ise tellijaks, ei teki Vaidlustaja esitatud Hankepassi pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva kuskilt jaatavat vastust heastamise küsimusele, rääkimata selle kirjeldusest. Need eitavad vastused on põhimõttelised ja sisulised Vaidlustaja vastused Hankepassis, mida Hankija ei oleks pidanud laskma Vaidlustajal ka selgitustega muuta. Seega on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankijal ei tekkinud vaidlusalusel juhul kohustust küsida Vaidlustajalt Riigihankes RHS § 97 lg 1 kohaselt heastamismeetmete tõendite järele. Hankija ei ole teinud viga Vaidlustaja kõrvaldamata jätmisel, kui Vaidlustaja ise vastutab selle eest, et pakkumuste esitamise tähtpäevaks Hankepassis esitatud andmed on valed ja Vaidlustaja on Hankepassis eitanud kõike seda, millega kaasnenuks jaatava vastuse ja asjakohase kirjelduse esitamisel Hankija kohustus lasta kohaldatud/kirjeldatud heastamismeetmeid tõendada.

10. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 3.

Hankija ei taotlenud kulude väljamõistmist.

Vaidlustaja kulud jäävad tema enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Angelika Timusk